

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Scenariusz zajęć lekcyjnych nr 2 – Wybory do Parlamentu Europejskiego.

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie, godzina wychowawcza.

Cele lekcji:

- Uczniowie znają i rozumieją podstawowe zasady wyborów w systemie demokratycznym.
- Uczniowie potrafią przedstawić podstawowe informacje dotyczące ordynacji do Parlamentu Europejskiego i cechy wyróżniające ją spośród innych ordynacji.
- Uczniowie wiedzą, w jaki sposób głosować i jak dopisać się do spisu wyborczego.

Metody i formy pracy:

- Praca w grupach.
- Tworzenie instrukcji wyborczej.

Potrzebne materiały:

- Tablica i kreda, lub markery i flipchart.
- Materiały pomocnicze nr 1, 2 i 3.

Przebieg zajęć:

- Rozpocznij zajęcia od podziału uczniów na 5 grup. Poproś, aby każda z nich spróbowała zdefiniować jedną z zasad wyborów demokratycznych: bezpośredniość; powszechność; proporcjonalność; tajność; równość. Zaproponuj uczniom, aby swoje definicje wzbogacili o konkretne przykłady, w jaki sposób te zasady wprowadzane są w życie podczas wyborów powszechnych. Poproś, aby każda grupa przedstawiła swoje definicje na forum. **Czas: 15 min.**
- Zaproponuj uczniom ćwiczenie dotyczące zasad prawa wyborczego. Tym razem podziel uczniów na 4 grupy, a każdej z grup rozdaj po dwa przykłady sytuacyjne z **materiału pomocniczego nr 1**, prosząc o odpowiedź na zawarte w ćwiczeniu pytania. Następnie przedyskutujcie wszystkie scenki na forum. **Czas: 25 min.**
- Rozdaj uczniom **materiał pomocniczy nr 2** – fragmenty Ordynacji wyborów do Parlamentu Europejskiego. Poproś ich, aby w grupach przygotowali krótką instrukcję dla wyborców, dotyczącą tego, kto jest uprawniony do głosowania, w jaki sposób dopisać się do spisu wyborców, jak przebiega procedura głosowania, w jaki sposób głosować. **Czas: 25 min.**
- Na koniec poproś uczniów, aby zastanowili się, czym różnią się wybory do Parlamentu Europejskiego od wyborów do Sejmu RP. Wytłumacz, im dlaczego obywatele innych państw członkowskich UE mogą brać udział w wyborach na terenie Polski, informując jednocześnie, czym jest obywatelstwo europejskie (ciekawą publikację stworzoną przez Fundację im. Stefana Batorego dotyczącą obywatelstwa europejskiego znajdziesz tutaj <http://www.batory.org.pl/doc/obeuro.pdf>). **Czas: 15 min.**

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Możesz więcej...

Zachęć uczniów do zorganizowania w szkole młodzieżowych wyborów do Parlamentu Europejskiego w ramach akcji „Młodzi głosują” na podobnych zasadach, na jakich odbywają się wybory powszechne. Wykorzystajcie w tym celu instrukcję dla uczniów biorących udział w akcji „Młodzi głosują”, którą znajdziesz tutaj; <http://www.ceo.org.pl/binary/file.action?id=78394>

Scenariusz opracowały: Anna Samel;
Olga Stępnikowska; Izabela Jaskółka-Turek

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Projekt został zrealizowany przy wsparciu udzielonym przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Materiał pomocniczy nr 1

Grupa 1

W państwie A w wyborach do Parlamentu Europejskiego mogą brać tylko mężczyźni. Uważa się, że kobiety zbyt mało interesują się polityką, aby decydować w tak poważnych sprawach. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka reguła wyborów demokratycznych nie jest tu zachowana?

W państwie B różni obywatele dysponują różną liczbą głosów – w zależności od stanu majątkowego mogą oddać 1, 2 lub 3 głosy. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka reguła wyborów demokratycznych nie jest tu zachowana?

Grupa 2

W państwie C do Parlamentu Europejskiego mogą kandydować tylko osoby z wyższym wykształceniem. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka reguła wyborów demokratycznych nie jest zachowana?

W państwie D wybory są w pełni jawne – karty do głosowania są imienne i osoby głosujące muszą wpisywać na nich wszystkie swoje dane osobowe. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka reguła wyborów demokratycznych nie jest tu zachowana?

Grupa 3

W państwie E wybory do Parlamentu Europejskiego nie muszą być ostateczne – jeśli na przykład jeden z posłów, który nie dostał się do Parlamentu uważa, że jest lepszym kandydatem niż poseł, który został wybrany, może zażądać przeprowadzenia kolejnego głosowania. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka reguła wyborów demokratycznych nie jest tu zachowana?

W państwie F wybory do Parlamentu Europejskiego są organizowane bardzo rzadko – posłów wybiera się dożywotnio, tak aby społeczeństwo nie musiało ponosić kosztów organizacji zbyt częstych wyborów. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka zasada wyborów demokratyczna nie jest tu zachowana?

Grupa 4

W państwie G w wyborach do Parlamentu Europejskiego startują kandydaci z kilku partii, ale tylko jedna z nich ma w czasie kampanii dostęp do środków masowego przekazu, a na karcie do głosowania nazwiska posłów z tej partii napisane są wytłuszczonym drukiem. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka zasada wyborów demokratycznych nie jest tu zachowana?

W państwie H wybory są pośrednie – obywatele nie głosują osobiście, tylko informują tzw. „mężów zaufania”, którymi są zazwyczaj komendanci policji, na kogo chcą oddać swój głos. Mężowie zaufania przekazują zebrane przez siebie informacje do centralnej komisji wyborczej, która oblicza i ogłasza wyniki. Czy taka zasada wydaje Ci się słuszna? Dlaczego? Jaka zasada wyborów demokratycznych nie jest tu zachowana?

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Materiał pomocniczy nr 2

Fragmenty ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego

Na podstawie ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. Ordynacja wyborcza
do Parlamentu Europejskiego (Dziennik Ustaw Nr 25, poz. 219 z późn. zm.)

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady i tryb przeprowadzania w Rzeczypospolitej Polskiej wyborów do Parlamentu Europejskiego, zwanych dalej "wyborami", a także warunki wykonywania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego, jego wygaśnięcia oraz utraty.

Art. 2. 1. Wybory są wolne, powszechne, bezpośrednie, proporcjonalne oraz przeprowadzane w głosowaniu tajnym.

2. W wyborach głosować można tylko raz.

Art. 3. 1. W Rzeczypospolitej Polskiej wybiera się 50 posłów do Parlamentu Europejskiego.

2. Posłów do Parlamentu Europejskiego wybiera się na 5 lat.

Art. 4. Posłowie do Parlamentu Europejskiego są przedstawicielami Narodów państw Unii Europejskiej; nie są związani żadnymi instrukcjami i nie mogą być odwołani.

Art. 5. Mandatu posła do Parlamentu Europejskiego nie można łączyć ze sprawowaniem stanowiska lub pełnieniem funkcji określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej.

Art. 6. 1. Mandatu posła do Parlamentu Europejskiego nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu posła na Sejm albo senatora.

Rozdział 2

Prawa wyborcze

Art. 7. 1. Prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ma każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.

2. Nie mają prawa wybierania osoby:

1) pozbawione praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu;

2) pozbawione praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;

3) ubezwłasnowolnione prawomocnym orzeczeniem sądu.

Art. 8. 1. Prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ma również obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz, zgodnie z prawem, stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej i został ujęty w stałym rejestrze wyborców, o którym mowa w ustawie z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499, z późn. zm.²⁾), zwanym dalej "rejestrem wyborców".

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

2. Prawa wybierania nie ma osoba pozbawiona praw wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

Art. 9. 1. Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej przysługuje osobie mającej prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, która najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat, nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego i od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

2. Nie mają prawa wybieralności osoby, wobec których wydano prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności, o którym mowa w art. 21a ust. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. Nr 218, poz. 1592 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 25, poz. 162).

Rozdział 5

Spis wyborców

Art. 32. 1. Osoby, którym przysługuje prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wpisuje się do spisu wyborców.

2. Wyborca może być wpisany tylko do jednego spisu wyborców.

Art. 33. 1. Spis wyborców jest sporządzany i aktualizowany przez gminę, jako zadanie zlecone, na podstawie rejestru wyborców.

2. Spis wyborców dzieli się na część A i część B.

3. Część A spisu wyborców obejmuje obywateli polskich. W tej części spisu wyborców wymienia się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL i adres zamieszkania wyborcy.

4. Część B spisu wyborców obejmuje obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, którym przysługuje prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej. W tej części spisu wyborców wymienia się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz adres zamieszkania wyborcy w gminie.

5. Spis wyborców sporządza się w 2 egzemplarzach, oddzielnie dla każdego obwodu głosowania, według miejsca zamieszkania wyborców, najpóźniej w 14. dniu przed dniem wyborów.

Art. 34. 1. Wyborca niepełnosprawny, na swój wniosek wniesiony do urzędu gminy najpóźniej w 10. dniu przed dniem wyborów, jest dopisywany do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w których znajdują się lokale, o których mowa w art. 31, na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce jego stałego zamieszkania.

Art. 35. 1. Do wyborców przebywających czasowo na obszarze gminy w okresie obejmującym dzień wyborów, a także do wyborców nigdzie niezamieszkałych przebywających na obszarze gminy w tym okresie stosuje się odpowiednio przepisy art. 19 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Fragmety ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i Senatu RP, Rozdział V

Art. 19. 1. Wyborca przebywający czasowo na obszarze gminy w okresie obejmującym dzień wyborów jest dopisywany do spisu wyborców na jego wniosek wniesiony do urzędu gminy najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów.

Art. 20. 1. Spis wyborców w szpitalach i w zakładach pomocy społecznej sporządza się na podstawie wykazów osób, które będą w nich przebywać w dniu wyborów.

Art. 21. 1. Żołnierze pełniący zasadniczą lub okresową służbę wojskową oraz pełniący służbę w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywający ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, a także ratownicy odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania są dopisywani, na swój wniosek, do wybranego przez nich spisu wyborców, sporządzonego dla miejscowości, w której odbywają służbę. Wniosek składa się między 21 a 14 dniem przed dniem wyborów, chyba że osoby, o których mowa w zdaniu pierwszym, przybyły do miejsca ich aktualnego zakwaterowania po tym terminie. We wniosku podaje się dane wymienione w art. 11 ust. 5.

Art. 22. O dopisaniu lub wpisaniu do spisu wyborców osób, o których mowa w art. 19, art. 20 ust. 1 i 3 i art. 21 ust. 1 i 2, niezwłocznie zawiadamia się urząd gminy właściwy ze względu na miejsce ich stałego zamieszkania lub ostatniego zameldowania na pobyt stały.

Art. 23. 1. Wyborca zmieniający miejsce pobytu przed dniem wyborów otrzymuje na swoje żądanie, przed sporządzeniem spisu wyborców - na podstawie rejestru wyborców, a po sporządzeniu spisu wyborców - na podstawie spisu wyborców, zaświadczenie o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów.

2. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje urząd gminy.

Art. 27. 1. Spis wyborców jest udostępniany, na pisemny wniosek, do wglądu w urzędzie gminy albo w siedzibie organu, który spis sporządził.

Art. 28. 1. Każdy może wnieść odpowiednio do wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) albo do organu, który sporządził spis wyborców, reklamację w sprawie nieprawidłowości sporządzenia spisu.

Art. 37. 1. Wyborcy przebywający za granicą i posiadający ważne polskie paszporty lub w przypadku obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, posiadający ważny paszport lub inny dokument stwierdzający tożsamość, wpisywani są do spisu wyborców sporządzanego przez właściwego terytorialnie konsula.

2. Wpisu dokonuje się na podstawie osobistego zgłoszenia wniesionego ustnie, pisemnie, telefonicznie, telegraficznie lub telefaksem. Zgłoszenie powinno zawierać nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia oraz miejsce stałego zamieszkania wyborcy, numer ważnego paszportu, a także miejsce i datę jego wydania, lub w przypadku obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, numer innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość, a także miejsce i datę jego wydania oraz miejsce wpisania wyborcy do rejestru wyborców. Zgłoszenia można dokonać najpóźniej w 5. dniu przed dniem wyborów.

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

3. Przepis art. 38 stosuje się odpowiednio do wyborców, o których mowa w ust. 1, z tym że zaświadczenie wydaje konsul, który sporządził spis wyborców.

Art. 38. 1. Wyborca zmieniający miejsce pobytu przed dniem wyborów otrzymuje na swoje żądanie zaświadczenie o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów.

2. Do wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów stosuje się odpowiednio przepisy art. 23 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Rozdział 6

Obwody głosowania

Art. 42. 1. Głosowanie w wyborach przeprowadza się:

- 1) w stałych obwodach głosowania utworzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw;
- 2) w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach i zakładach pomocy społecznej;
- 3) w obwodach głosowania utworzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych;
- 4) w obwodach głosowania utworzonych za granicą;
- 5) w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich.

Art. 44. 1. Informację o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych podaje do wiadomości publicznej, w formie obwieszczenia, wójt lub burmistrz (prezydent miasta) najpóźniej w 30. dniu przed dniem wyborów.

2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, w odniesieniu do obwodów głosowania utworzonych za granicą ciąży na konsulach. Wykonanie tego obowiązku powinno nastąpić najpóźniej w 21. dniu przed dniem wyborów.

Rozdział 13

Głosowanie i warunki ważności głosu

Art. 104. Głosowanie odbywa się przy pomocy urzędowych kart do głosowania.

Art. 105. 1. Przed przystąpieniem do głosowania wyborca okazuje obwodowej komisji wyborczej dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości.

2. Po wykonaniu czynności, o której mowa w ust. 1, wyborca otrzymuje od komisji kartę do głosowania, opatrzoną jej pieczęcią. Wyborca potwierdza otrzymanie karty do głosowania własnym podpisem, w przewidzianej na to rubryce spisu wyborców.

3. Wyborca głosujący za granicą otrzymuje kartę do głosowania wyłącznie po okazaniu obwodowej komisji wyborczej ważnego polskiego paszportu lub w przypadku obywatela Unii Europejskiej niebędącego obywatelem polskim innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość.

4. Po otrzymaniu karty do głosowania wyborca udaje się do miejsca w lokalu obwodowej komisji wyborczej zapewniającego tajność głosowania.

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

5. Kartę do głosowania wyborca wrzuca do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna.

Art. 106. 1. Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji wyborczej, zwanym dalej "lokałem wyborczym", w ciągu jednego dnia, bez przerwy, między godziną 8⁰⁰ a 22⁰⁰.

2. Głosowanie w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych lub aresztach śledczych może zakończyć się wcześniej niż o godzinie określonej w ust. 1 w przypadku oddania głosu przez wszystkich wyborców. Skrócenie czasu głosowania zarządza obwodowa komisja wyborcza, po porozumieniu z kierownikiem szpitala, zakładu pomocy społecznej, zakładu karnego lub aresztu śledczego, powiadamiając o tym wyborców, wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) oraz właściwą rejonową komisję wyborczą.

3. Głosowanie w obwodach głosowania na polskich statkach morskich oraz za granicą odbywa się między godziną 8⁰⁰ a 20⁰⁰ czasu miejscowego. Jeżeli głosowanie miało być zakończone w dniu następnym po dniu głosowania w kraju, głosowanie przeprowadza się w dniu poprzedzającym.

Art. 107. 1. Wyborca głosuje tylko na jedną listę okręgową, stawiając na karcie do głosowania znak "x" w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy, przez co wskazuje jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu.

2. Za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak "x" w kratce z lewej strony obok nazwisk dwóch lub większej liczby kandydatów z różnych list okręgowych albo nie postawiono tego znaku w kratce z lewej strony obok nazwiska żadnego kandydata z którejkolwiek z list.

3. Za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania znak "x" postawiono w kratce z lewej strony wyłącznie obok nazwiska kandydata umieszczonego na liście okręgowej, która została unieważniona.

4. Jeżeli na karcie do głosowania znak "x" postawiono w kratce z lewej strony wyłącznie obok nazwiska kandydata z jednej tylko listy okręgowej, a nazwisko tego kandydata zostało z tej listy skreślone, to głos taki uznaje się za ważny i oddany na tę listę.

5. Jeżeli na karcie do głosowania znak "x" postawiono w kratce z lewej strony obok nazwisk dwóch lub większej liczby kandydatów z tej samej listy okręgowej, to głos taki uważa się za głos ważnie oddany na wskazaną listę okręgową z przyznaniem pierwszeństwa do uzyskania mandatu temu kandydatowi, którego nazwisko na tej liście jest umieszczone w pierwszej kolejności.

6. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych nazwisk lub nazw albo poczynienie innych dopisków poza kratką nie wpływa na ważność głosu.

Art. 108. 1. Głosować może tylko wyborca wpisany do spisu wyborców, a także wyborca dopisany do spisu zgodnie z przepisami ust. 2 i 3.

2. Obwodowa komisja wyborcza dopisuje w dniu głosowania do spisu wyborców:

1) wyborcę przedstawiającego zaświadczenie o prawie do głosowania, załączając zaświadczenie do spisu;

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

2) wyborcę pominiętego w spisie, jeżeli udokumentuje, że stale zamieszkuje na terenie danego obwodu głosowania, a urząd gminy potwierdzi, że nie otrzymał zawiadomienia o utracie przez niego prawa wybierania lub o objęciu spisem wyborców w innym obwodzie;

3) wyborcę skreślonego ze spisu dla danego obwodu głosowania w związku z umieszczeniem w spisie wyborców w szpitalu lub zakładzie pomocy społecznej, jeżeli udokumentuje, że opuścił szpital lub zakład pomocy społecznej w przeddzień wyborów;

4) obywatela polskiego stale zamieszkującego za granicą, a głosującego w kraju na podstawie ważnego polskiego paszportu. W takim przypadku komisja odnotowuje numer paszportu oraz miejsce i datę jego wydania w rubryce spisu "uwagi" oraz umieszcza w paszporcie na ostatniej wolnej stronie, przeznaczonej na adnotacje wizowe, odcisk swojej pieczęci oraz wpisuje datę głosowania.

3. Przepis ust. 2 stosuje się również w przypadku przybycia wyborcy do szpitala lub zakładu pomocy społecznej w przeddzień wyborów.

Art. 109. Do przebiegu głosowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 61-66 i art. 69 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Fragmety ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i Senatu RP, Rozdział VIII

Art. 61.1. Przed rozpoczęciem głosowania obwodowa komisja wyborcza sprawdza, czy urna jest pusta, po czym zamyka się urnę wyborczą i opieczętowuje ją pieczęcią komisji oraz sprawdza, czy na miejscu znajduje się spis wyborców i potrzebna liczba kart do głosowania właściwych dla przeprowadzanych wyborów, jak również czy w lokalu wyborczym znajduje się odpowiednia liczba łatwo dostępnych miejsc zapewniających tajność głosowania.

2. Od chwili opieczętowania do końca głosowania urny wyborczej nie wolno otwierać.

3. Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do jego zakończenia w lokalu wyborczym muszą być równocześnie obecne co najmniej 3 osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej, przy czym jedną z nich powinien być przewodniczący komisji lub jego zastępca.

4. W dniu głosowania w lokalu wyborczym podczas wszystkich czynności obwodowej komisji wyborczej mają prawo być obecni, na podstawie zaświadczenia wydanego zgodnie z przepisami ustawy, mężowie zaufania.

Art. 62.1. Obwodowa komisja wyborcza, po uzgodnieniu z okręgową komisją wyborczą, może zarządzić stosowanie w głosowaniu drugiej urny wyborczej.

3. W wypadku wyrażenia przez wyborcę woli skorzystania z urny pomocniczej wrzucenie do niej karty do głosowania wymaga obecności przy tej czynności co najmniej dwóch osób wchodzących w skład obwodowej komisji wyborczej, zgłoszonych przez różne komitety wyborcze.

Art. 63. Zabroniony jest wstęp do lokalu wyborczego osobom uzbrojonym.

Art. 64.1. Głosowania nie wolno przerywać. Gdyby wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie było przejściowo uniemożliwione, obwodowa komisja wyborcza może zarządzić jego przerwanie, przedłużenie albo odroczenie do dnia następnego. Uchwała w tej sprawie powinna być natychmiast podana do wiadomości publicznej, przekazana okręgowej komisji wyborczej, wójtowi lub

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

burmistrzowi (prezydentowi miasta) oraz przesłana Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem okręgowej komisji.

Art. 65.1. W lokalu wyborczym umieszcza się tylko urzędowe obwieszczenia wyborcze.

2. W lokalu wyborczym oraz w miejscu zapewniającym tajność głosowania umieszcza się zwięzłą informację Państwowej Komisji Wyborczej o sposobie głosowania w wyborach.

Art. 66.2. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ma prawo zażądać opuszczenia lokalu wyborczego przez osoby naruszające porządek i spokój.

Art. 69. Wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać inna osoba, z wyłączeniem członków komisji wyborczych i mężów zaufania.

Rozdział 16

Protesty wyborcze. Ważność wyborów

Art. 134. 1. Przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi posta do Parlamentu Europejskiego może być wniesiony protest z powodu:

2) naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów.

2. Protesty rozpatruje i rozstrzyga o nieważności wyborów lub o nieważności wyboru posta do Parlamentu Europejskiego Sąd Najwyższy, w drodze uchwały.

Art. 135. 1. Jeżeli podstawę protestu stanowi zarzut popełnienia przestępstwa przeciwko wyborom albo naruszenia przez Państwową Komisję Wyborczą przepisów niniejszej ustawy dotyczących ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, może go wnieść każdy wyborca.

2. Protest przeciwko ważności wyborów w okręgu wyborczym lub przeciwko wyborowi posta do Parlamentu Europejskiego może wnieść wyborca, którego nazwisko w dniu wyborów było umieszczone w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania na obszarze danego okręgu wyborczego.

Art. 136. 1. Protest wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.

2. Wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

3. W odniesieniu do wyborcy przebywającego za granicą lub na polskim statku morskim wymogi wymienione w ust. 1 uważa się za spełnione, jeżeli protest został złożony odpowiednio właściwemu terytorialnie konsulowi lub kapitanowi statku. Wyborca obowiązany jest dołączyć do protestu zawiadomienie o ustanowieniu swojego pełnomocnika zamieszkałego w kraju lub pełnomocnika do doręczeń zamieszkałego w kraju, pod rygorem pozostawienia protestu bez biegu.

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Materiał pomocniczy nr 3

Materiał został przygotowany przez Instytut Spraw Publicznych.

Opracowała: Małgorzata Fałkowska-Warska.

Zasady wyborów do Parlamentu Europejskiego

W kwestii zasad wyboru posłów do Parlamentu Europejskiego (*ordynacji wyborczej*) Unia Europejska ustala nadrzędne przepisy prawne wobec prawodawstwa krajowego. W tym wypadku są to jedynie ogólne zasady przeprowadzania wyborów, tak aby sposób wybierania reprezentantów był jednolity dla wszystkich krajów Unii Europejskiej. Różnice występują w szczegółowych ustaleniach każdego z państw członkowskich, które omówione zostaną w dalszej części opracowania.

Główne zasady wyborów europejskich są następujące:

- wybory są **bezpośrednie** – wyborcy bezpośrednio w drodze głosowania wybierają skład Parlamentu;
 - ⇒ Należy pamiętać, że Parlament jest jedyną instytucją europejską wybieraną w bezpośrednich wyborach. *Do 1979 roku posłów do Parlamentu Europejskiego mianowały parlamenty krajowe (wtedy były to wybory pośrednie).*
 - ⇒ Nie należy mylić zasady bezpośredniości wyborów z różnymi sposobami głosowania – na przykład za pośrednictwem poczty, Internetu czy pełnomocnika!
- wybory są **powszechne** – każdy obywatel Unii Europejskiej posiadający pełnię praw wyborczych może oddać głos. Również każdy obywatel UE może kandydować do Parlamentu po osiągnięciu stosownego wieku, zgodnie z wymogami obowiązującymi w krajach członkowskich UE;
 - ⇒ Obywatele krajów członkowskich UE są obywatelami Unii Europejskiej. W związku z tym każdy obywatel UE może głosować w wyborach do Parlamentu Europejskiego niezależnie od miejsca swojego zamieszkania. Polak mieszkający w Wielkiej Brytanii również będzie mógł głosować.
- **proporcjonalny** sposób podziału mandatów – każda z partii politycznych dostaje liczbę miejsc w Parlamencie proporcjonalną do liczby uzyskanych głosów;
- wybory są **tajne i wolne** – głosowanie jest anonimowe i nikt nie może mieć wpływu na to, na kogo oddaje się swój głos;
- wybory są **równe** – każdy obywatel ma tylko jeden głos. Każdy obywatel może kandydować wyłącznie w jednym okręgu wyborczym;
 - ⇒ Powyższe zasady ujmują się we wspólnym określeniu *wyborów pięcioprzymiotnikowych* – zasady te odnoszą się do większości wyborów w państwach demokratycznych – również do wyborów do polskiego Sejmu.

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

- **zakaz łączenia stanowiska posła do Parlamentu Europejskiego** z innymi funkcjami w instytucjach europejskich, funkcją posła, senatora w parlamencie krajowym, ministra, czy ogólnie członka krajowej administracji *Dlaczego wprowadzono taki zakaz?*;
- Europejście wybrani w wyborach nie są związani ani instrukcjami od partii, z których pochodzą, ani wymaganiami osób, które na nich zagłosowały. Ta zasada nazwana została **zasadą wolnego mandatu**;
- poseł do PE **nie może zostać usunięty** ze stanowiska – poseł traci stanowisko albo na skutek śmierci albo własnej decyzji o zrzeczeniu się mandatu.

Dodatkowe informacje:

- Kadencja Parlamentu trwa 5 lat
- Wybory odbywają się w jednym okresie, od czwartku do niedzieli, zależnie od kraju przez różną liczbę dni (dwudniowe wybory są np. w Czechach) i w różnych dniach (w Wielkiej Brytanii jest to np. czwartek). Proces liczenia głosów nie może rozpocząć się przed zakończeniem głosowania we wszystkich krajach.
- Kraje członkowskie mogą wprowadzić *próg wyborczy*, nie wyższy jednak niż 5%. Próg wyborczy jest to minimalny procent głosów w skali kraju, uprawniający do objęcia mandatów poselskich. Oznacza to, że partie, które zdobywają procent głosów poniżej progu wyborczego nie wchodzi do PE

Ordynacja krajowa na przykładzie Polski

Każdy obywatel, który do dnia wyborów ukończył 18 lat może głosować w wyborach do PE. Prawo do wybierania swoich reprezentantów nazywa się *czynnym prawem wyborczym* (czynne bo: prawo wybierania). Prawo do ubiegania się o mandat poselski to *biernie prawo wyborcze* (bierne bo: prawo do bycia wybieranym). W Polsce otrzymuje się je wraz z ukończeniem 21. roku życia. Nie można być karany za przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego oraz trzeba minimum 5 lat mieszkać na stałe w Polsce lub na terytorium UE.

Na tej samej zasadzie każdy obywatel Polski może głosować w wyborach do PE i może kandydować jako poseł do PE poza granicami Polski (np. w wyborach 2004 w Czechach kandydował 30-letni Polak bezpartyjny Josef Szymeczek, przewodniczący Kongresu Polaków w Czechach). W zależności od długości pobytu możliwe są dwie opcje:

- 1) Jan Kowalski mieszka w Londynie od 5 lat. Ma do wyboru albo głosować w polskiej ambasadzie na kandydatów polskich (z listy warszawskiej) albo w brytyjskim lokalu wyborczym na kandydatów brytyjskich.
- 2) Andrzej Kowalski w dniu wyborów jedzie odwiedzić brata do Londynu. Musi więc zgłosić się wcześniej do gminy w swoim miejscu zamieszkania, gdzie zostanie mu wydany dokument, który uprawnia go do głosowania w innym lokalu wyborczym na terenie Polski (a więc również w ambasadzie polskiej w Londynie).

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Możliwe jest również głosowanie w przypadku, kiedy mieszka się w innym mieście, niż jest się zameldowanym (np. student, który mieszkał z rodzicami w Słupsku, ale wyjechał na studia do Warszawy i tam chce głosować). Należy wówczas złożyć wniosek do urzędu gminy, w której chce się głosować, o dopisanie do spisu wyborców.

Osoby przebywające w wojsku, na statkach, w szpitalu lub w więzieniu również mogą głosować w zorganizowanym na terenie ich przebywania lokalu wyborczym. Jedynie sąd może nas pozbawić czynnego lub biernego prawa wyborczego.

Kampania wyborcza rozpoczyna się w dniu ogłoszenia przez Prezydenta RP o zarządzeniu wyborów, a kończy się na 24 godziny przed dniem wyborów.

Głosowanie

Każda osoba uprawniona do głosowania, po okazaniu dokumentu tożsamości, otrzymuje kartę do głosowania oraz podpisuje się w spisie wyborców. Następnie głosuje na jedną z list, stawiając krzyżyk obok jednego z kandydatów, wskazując w ten sposób jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu poselskiego.

Głos jest ważny, gdy postawiono krzyżyk obok jednego z kandydatów

Głos jest nieważny:

- gdy postawiono dwa (lub więcej) krzyżyki przy nazwiskach z różnych list.
- gdy nigdzie nie postawiono krzyżyka

Głos pozostaje ciągle ważny nawet jeśli:

- gdy postawiono krzyżyk obok dwóch (lub więcej) nazwisk z tej samej listy. Głos liczy się wtedy dla pierwszej w kolejności osoby.
- gdy dopisano cokolwiek na karcie – np. „kocham Zosię” albo „Legia mistrz”

Różnice w ordynacji pomiędzy różnymi krajami

Ponieważ każde z państw członkowskich ma obowiązek przestrzegać jedynie ogólnych zasad unijnych przy wyborach do PE, to w każdym z krajów występują różne rozwiązania szczegółowe:

- ordynacja krajowa do Parlamentu Europejskiego nie zawsze jest identyczna z ordynacją do parlamentu krajowego. Na przykład Wielka Brytania ma w wyborach do parlamentu narodowego tradycyjnie *ordynację większościową* (kraj podzielony jest na okręgi, w których do zdobycia jest tylko jeden mandat. Wygrywa kandydat, który uzyskał największą ilość głosów). W wyborach do PE stosuje się natomiast ordynację proporcjonalną. Kraje członkowskie często mają mniejszą liczbę okręgów wyborczych, niż w wyborach do instytucji krajowych. Należą do nich m.in. Niemcy, Belgia, jak również Polska (13 okręgów wyborczych w wyborach do PE);

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

- różne są „odmiany” systemu proporcjonalnego – różne sposoby obliczania wyników. W niektórych krajach stosuje się metody korzystne dla dużych ugrupowań (np. system d’Hondta), w innych dla średnich partii (Sainte-Lague);
- różna jest wysokość progów wyborczych lub też występuje brak progów wyborczych;
- głosowanie na:
 - listę – wyborca głosuje jedynie na listę konkretnej partii (Niemcy, Francja),
 - kandydata – wyborca głosuje na konkretnego kandydata, który reprezentuje listę partii (Finlandia, Holandia, Polska),
 - system mieszany – wyborca głosuje albo na konkretnego kandydata albo na listę partii, nie wybierając swojego preferowanego reprezentanta (Austria, Belgia),
 - system skumulowanego głosu – przyznaje tyle głosów, ile jest do obsadzenia mandatów w danym okręgu – z możliwością głosowania na kandydatów z różnych list. (Luksemburg);
- różne są sposoby obsadzania wolnych miejsc (miejsca wolne są obsadzone w przypadku kiedy poseł do PE nie może już dalej pełnić mandatu). Miejsca to obsadzone jest albo osobą, która uzyskała następny najlepszy wynik (Austria, Portugalia, Polska), albo przeprowadzane są wybory uzupełniające (Grecja, Wielka Brytania);
- czynne prawo wyborcze – jak już wspomniano posiada je każdy obywatel UE, który posiada pełnię praw wyborczych, niezależnie od miejsca zamieszkania. Niektóre państwa wyznaczają minimalny okres przebywania obywatela na swoim terytorium, lub też wymagają dopisania się do spisów wyborców;
- bierne prawo wyborcze – aby kandydować do PE w różnych krajach obowiązują różne kryteria wiekowe. W Danii, Słowenii, Niemczech czy na Malcie jest to 18 lat, w Austrii 19, w Estonii i Polsce 21, we Francji 23, a we Włoszech 25 lat;
- zgłaszanie kandydatów – w niektórych krajach muszą być oni nominowani przez partię lub komitet wyborczy. Inne dopuszczają możliwość kandydowania jako kandydat niezależny. Ustanawiany jest obowiązek kaucji wyborczej (Dania) lub przedstawienia listy z podpisami obywateli, którzy popierają danego kandydata (Polska).

Frekwencja wyborcza

Frekwencja wyborcza – odsetek osób uprawnionych do głosowania, które wzięły udział w głosowaniu. Już od 1979 roku frekwencja w wyborach do PE była dość niska i zdecydowanie niezadowolająca. Wtedy wynosiła średnio 65% i od tego czasu wraz z każdymi wyborami ten odsetek malał. W 2004 roku wynosił średnio 45%, a Polska wyróżniła się niechlubnie na tym tle osiągając drugi najmniejszy wynik, 21%. Średnią europejską zwiększają zawsze kraje, w których występuje *obowiązek głosowania*.

Obowiązek głosowania – jako model „wzorcowy” występuje w Belgii. Zobowiązuje obywateli do pójścia do wyborów pod groźbą kary administracyjnej (na ogół grzywny).

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Czy obowiązek głosowania jest dobrym rozwiązaniem, aby zwiększyć frekwencję? Na ile udział w wyborach jest prawem każdego obywatela, a na ile obowiązkiem? Czy obowiązek głosowania nie przeczy idei wolności, jaka leży u podstaw systemu demokratycznego?

Przyczyny niskiej frekwencji:

- niezachęcenie do polityki (niezadowolenie z polityki krajowej)
- mała wiedza na temat Parlamentu Europejskiego i jego kompetencji
- brak poczucia bezpośredniego wpływu na sytuację wewnętrzną państwa i na życie codzienne obywateli

Obywatele krajów członkowskich uważają wybory do PE za mało istotne, nie doceniając wagi tej instytucji lub też nie znając jej kompetencji. Jedną z przyczyn, dla których wprowadzono bezpośrednio wybory do PE był tzw. deficyt legitymizacji UE – oznacza to, że Unii w dawnym kształcie brakowało społecznego przyzwolenia dla polityki kształtowanej przez instytucje unijne oraz poparcia dla mocniejszego reprezentowania interesów społeczeństwa. Bezpośredniość wyborów do PE gwarantuje, że wybrani posłowie są przedstawicielami bezpośrednio obywateli i to ich interesy reprezentują. Dlatego tak ważne jest, aby umożliwić obywatelom głosowanie oraz aby ich do tego zachęcać.

Czy jeśli w wyborach do PE jedynie 21% Polaków wybrało posłów, to czy można mówić o reprezentowaniu przez nich całego społeczeństwa polskiego?

Dlaczego należy informować o PE?

(dane na podstawie wyników badań społecznych Standard Eurobarometr 2009)

- Niemal trzy czwarte Polaków (73%) i dwie trzecie Europejczyków (67%) nie wie kiedy odbędą się najbliższe wybory do Parlamentu Europejskiego
- Deklarowany zamiar głosowania w tegorocznych wyborach do Parlamentu Europejskiego. W Polsce zdecydowaną chęć pójścia do urn wyraża 15% osób (podobny wynik osiągnęła Słowacja, Austria, najniższy to Portugalia 8%) i jest to o 6 punktów proc. mniej niż wiosną 2008 r. Średnio w Unii Europejskiej zdecydowany zamiar głosowania deklaruje ponad jedna czwarta obywateli (28%), czyli niemal dwa razy więcej niż w naszym kraju.
- W kampanii przed wyborami do Parlamentu Europejskiego zarówno Polacy, jak też Europejczycy ogółem, chcieliby przede wszystkim usłyszeć o kwestiach gospodarczych: wzroście gospodarczym i bezrobociu. Kolejnymi według liczby wskazań tematami kampanii są zdaniem naszego społeczeństwa: przyszłość systemów emerytalnych, inflacja i siła nabywcza oraz przestępczość. Te same zagadnienia wymieniają również Europejczycy.
- Jednocześnie aż 73% Europejczyków i 69% Polaków uważa się za osobę źle poinformowaną o działaniach Parlamentu Europejskiego.

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

Materiały edukacyjne

Młodzieżowe Wybory do Parlamentu Europejskiego 2009

Wykorzystywane techniki głosowania, zwiększające frekwencję:

Zróżnicowane sposoby głosowania:

- ⇒ w lokalu wyborczym (w Polsce),
- ⇒ korespondencyjne (za pomocą poczty) (np. Niemcy, Irlandia),
- ⇒ za pomocą pełnomocnika (np. Francja, Belgia),
- ⇒ za pomocą „wędrującej urny wyborczej” – na uprzedni wniosek obywatela przychodzi do niego członek komisji wyborczej (np. Słowenia, Litwa) *(na Ukrainie w 2004 m.in. przy zastosowaniu tej techniki doszło do fałszowania głosów)*,
- ⇒ dwudniowe (w Polsce takie wybory wprowadzono w trakcie referendum decydującym o wejściu Polski do UE, w trakcie tegorocznych wyborów do PE będą to wybory jednodniowe),
- ⇒ przedterminowe (np. Litwa, Estonia),
- ⇒ elektroniczne (nowe technologie sprawiły, że istnieje bardzo wiele rozwiązań tego typu. Mowa tu między innymi o tzw. „głosomaty” w lokalach wyborczych, specjalne kioski internetowe umieszczone w miejscach publicznych, głosowanie przez Internet, za pomocą interaktywnej telewizji lub za pomocą telefonu komórkowego (sms),
- ⇒ konieczna jest również długotrwała edukacja obywatelska, która przekonywałaby obywateli o wadze ich głosu, dostarczała informacji o PE oraz promowała postawę obywatelską, przejawiającą się m.in. w uczestnictwie w wyborach.

Podane metody służą zwiększeniu frekwencji, ponieważ:

1. Po pierwsze **umożliwiają** głosowanie tym, którzy inaczej nie mieliby tej możliwości (osoby niepełnosprawne, obłożnie chore, pracujące w dniu wyborczym etc.). Te techniki tworzą pewien standard, aby każdy, kto chce głosować, mógł to zrobić.
2. Po drugie **zachęcają** osoby, które mogłyby pójść do lokalu wyborczego, ale z różnych powodów tego nie robią (planują inaczej spędzić swój wolny czas, są leniwe i im się nie chce). Te metody to przeróżne ułatwienia dla osób, które niekoniecznie chcą głosować, ale jeśli im się to ułatwi, to mogą to zrobić.

Źródła:

1. Elżbieta Dydak, „Wybory do Parlamentu Europejskiego”, Scholar, Warszawa 2003
2. Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego, ustawa z dnia 23.01.2004, Dz.U. z 2004r., Nr 25, poz. 219
3. Jarosław Zbieranek, „System wyborczy do Parlamentu Europejskiego przez pryzmat polskich doświadczeń”, niepublikowana praca magisterska 2005
4. „Wybory do Parlamentu Europejskiego w 25 krajach członkowskich”, UKIE 2004, [http://www.ukie.gov.pl/WWW/news.nsf/\(\\$PrintView\)/1E566C2182569CE6C1256EA70052AAFE?Open](http://www.ukie.gov.pl/WWW/news.nsf/($PrintView)/1E566C2182569CE6C1256EA70052AAFE?Open)
5. http://www.wirtualnemedi.pl/article/2616655_Polacy_o_Parlamencie_Europejskim.htm

www.ceo.org.pl/mlodzi
www.7czerwca.org.pl

